
**INFORMĀCIJAS UN KOMUNIKĀCIJAS TEHNOLOĢIJU
(IKT) NOZARES LATVISKO TERMINU VEIDOŠANAS
NOZĪMĪGĀKIE IZAICINĀJUMI UN RISINĀJUMI:
SISTĒMU UN PROGRAMMINŽENIERIJAS VĀRDNĪCA
(ISO/IEC/IEEE 24765:2017 (E))**

DACE ŠOSTAKA

**LZA TK ITTEA ZINĀTNISKĀ SEKRETĀRE
LATVIJAS UNIVERSITĀTE
DACE.SOSTAKA@LU.LV**

06.10.2023. "Terminoloģija un standartizācija: saskarpunkti informācijas un dokumentācijas jomā"

SATURS

- IKT nozares terminrades vēsture;
- šībrīža situācija
 - IKT terminradē;
 - ISO standartos;
- IKT nozares terminrades perspektīvas.

IKT NOZARES TERMINRADE

- Terminoloģija attīstījās līdz ar nozares iesākumu (1960. gadi);
- Plašākā sabiedrības daļā – personālie datori un interneta pieejamība (~1992. gads);
- Metodisks terminrades darbs sākās līdz ar LZA TK Informācijas tehnoloģijas, telekomunikācijas un elektronikas terminoloģijas apakškomisijas (ITTEA) dibināšanu (1993. gads).

LZA TK ITTEA

- Strādājam akadēmiskā mācību gada laikā;
- Tiekamies ik pēc divām nedēļām;
- Terminu avoti:
 - Starptautiskie ISO standarti (ISO 2382, ISO/IEC/IEEE 24765:2017(E))
 - Tulkošanas uzņēmumi Latvijā (*Tilde, Lingmaster u.c.*) un ES tulkotāji (EK);
 - *Valsts valodas centrs* un *Latviešu valodas aģentūra*;
 - Aktuālie jautājumi (*digital surrogate, code bloat, scrum master*).

ISO STANDARTI

Izskatīts: informācijas tehnoloģiju vārdnīca, 3000+ termini;
(ISO 2382, *Information technology - Vocabulary, 3000+ terms*);

Šobrīd: sistēmu un programminženierijas vārdnīca, 4500+ termini.
(ISO/IEC/IEEE 24765:2017 (E), *ISO Systems and software engineering vocabulary*)

- strādājam no 2017. gada; izskatīti **800+** termini;
- Apskatīsim:
 - nozīmīgākos izaicinājumus;
 - biežākos risinājumus;
 - nākotnes perspektīvas.

NOZĪMĪGĀKIE IZAICINĀJUMI

1. Vienam angliskajam terminam ir vairākas definīcijas;
2. Rast kopsaucēju dažādiem viedokļiem;
3. Terminrade: radošais un tehniskais aspekts.

TERMINS VS DEFINĪCIJAS

<p>3.8 <X> domain 1. set of objects, each of which is related by a characterizing relationship <X> to a controlling object [ISO/IEC 10746 2:2009 <i>Information technology — Open Distributed Processing — Reference Model: Foundations</i>, 10.3]</p>	<p>domēns</p>
--	----------------------

3.52

3.52

acquisition

1. process of obtaining a system, product, or service
[ISO/IECTS 24748-1:2016 Systems and software engineering — Life cycle management — Part 1: Guide for life cycle management, 3.2; ISO/IEC/IEEE 15288:2015 Systems and software engineering — System life cycle processes, 4.1.2]
2. obtaining human and material resources necessary to perform project activities. Acquisition implies a cost of resources, and is not necessarily financial
[A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide) — Fifth Edition]

iegūšana

3.110

3.110

adverse consequence

1. undesirable consequence associated with a loss [ISO/IEC 15026-1:2013 Systems and software engineering — Systems and software assurance — Part 1: Concepts and vocabulary, 3.4.2]

2. consequence that results in a specified level of loss [ISO/IEC 15026-3:2015 Systems and software engineering — Systems and software assurance — Part 3: System integrity levels, 3.1]

cf. risk

nevēlamas sekas

3.261

3.261

asset

1. anything that has value to a person or organization [*ISO/IEC 25010:2011 Systems and software engineering — Systems and software Quality Requirements and Evaluation (SQuaRE) — System and software quality models, 4.3.1*]
2. item that has been designed for use in multiple contexts [*IEEE 1012-2012 IEEE Standard for System and Software Verification and Validation, 3.1.3*]
3. item, such as design, specifications, source code, documentation, test suites, or manual procedures, that has been designed for use in multiple contexts [*IEEE 1012-2012 IEEE Standard for System and Software Verification and Validation, 3.1*]
4. item, thing, or entity that has potential or actual value to an organization [*ISO/IEC 19770-5:2015 Information technology — IT asset management — Part 5: Overview and vocabulary, 3.2*]

aktīvs

3.321

3.321

backout

to undo the effects of a commit

Note 1 to entry: often by introducing a new commit that restores things to their previous state

to backout – atsaukt

backout – atsaukšana

3.519

3.519 **CDR**

1. critical design review

[IEEE 15288.1:2014 IEEE Standard for Application of Systems Engineering on Defense Programs, 3.2]

2. common data representation

[ISO/IEC 19500-2:2012 Information technology — Object Management Group — Common Object Request Broker Architecture (CORBA) — Part 2: Interoperability, 3.3]

CDR

1. kritiskā projektējuma apskate

2. vispārējā datu reprezentācija

3.986

3.986

data abstraction

1. process of extracting the essential characteristics of data by defining data types and their associated functional characteristics and disregarding representation details

2. result of the process in (1)

cf. encapsulation, information hiding

1. datu abstrahēšana

2. datu abstrakcija

3.436

3.436

bundle

1. grouping of products which is the result of a marketing/licensing strategy to sell entitlements to multiple products as one purchased item [ISO/IEC 19770-5:2015 Information technology — IT asset management — Part 5: Overview and vocabulary, 3.5]
2. arrow segment that collects multiple meanings into a single construct or abstraction, i.e., an arrow segment that represents an object type set that includes more than one object type [IEEE 1320.1-1998 (R2004) IEEE Standard for Functional Modeling Language - Syntax and Semantics for IDEF0, 2.1.22]
3. to combine separate arrow meanings into a composite arrow meaning, expressed by joining arrow segments, i.e., the inclusion of multiple object types into an object type set [IEEE 1320.1-1998 (R2004) IEEE Standard for Functional Modeling Language - Syntax and Semantics for IDEF0, 2.1.22]

1.komplektējums

2. komplektētājsegments

3. komplektēt

3.308

3.308

1. automated systems process
2. assisted process
3. assisted software process
4. assisted systems process
5. automated process
6. automated software process

systems or software process that is performed either fully or partially supported by CASE tools [ISO/IEC 15940:2013 Systems and software engineering — Software Engineering Environment Services, 2.9]

- 1. automatizēts sistēmu izstrādes process**
- 2. asistēts izstrādes process**
- 3. asistēts programmatūras izstrādes process**
- 4. asistēts sistēmu izstrādes process**
- 5. automatizēts izstrādes process**
- 6. automatizēts programmatūras izstrādes process**

RAST KOPSAUCĒJU DAŽĀDIEM VIEDOKĻIEM

1. Konsultējamies ar nozares speciālistiem un apakškomisijām:
 - Latvijas Zinātņu akadēmijas *Terminoloģijas komisija*;
 - *Ekonomikas terminoloģijas apakškomisija*;
 - *Informācijas un dokumentācijas terminoloģijas apakškomisija*.
2. Ņemam vērā termina lietojuma biežumu;
3. Atliekam termina pieņemšanu, konsultējamies, izskatām nākamajā sēdē.

ISO: KOPSAVILKUMS UN PERSPEKTĪVAS

1. Turpināt starpkomisiju sadarbību:
2. Terminrades aspekti:
tehniskais (*meklēt, atrast un apkopot informāciju*) un radošais;
3. Izskatīt tehniskā aspekta optimizācijas iespējas.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

DACE ŠOSTAKA

DACE.SOSTAKA@LU.LV

